

Міністерство освіти і науки України  
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка  
Економічний факультет  
Кафедра туризму та готельно-ресторанної справи

**Дипломна робота магістра**  
на тему:  
**«Перспективи розвитку івент-туризму в  
Кам'янці-Подільському»**

Виконав: студент II курсу ОС  
«магістр», Т1-М18 групи  
спеціальності 242 Туризм  
**Кукурудза Олександр Борисович**

Науковий керівник:  
д.і.н., професор, завідувач кафедри  
туризму та готельно-ресторанної  
справи  
**Баженова С.Е.**

Рецензент:  
к.і.н., доцент, доцент  
кафедри історії України  
**Задорожнюк А.Б.**

м. Кам'янець-Подільський  
2019 р.

## ЗМІСТ

|   |    |
|---|----|
| ВСТУП .....   | 3  |
| 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТКУ ДІЛОВОГО<br>ТУРИЗМУ .....                   | 8  |
| 1.1. Характеристика сутності та складників ділового туризму.....                        | 8  |
| 1.2. Умови та чинники розвитку ділового туризму .....                                   | 18 |
| 1.3. Іноземний досвід розвитку ділового туризму .....                                   | 27 |
| 2. АНАЛІЗ СТАНУ РОЗВИТКУ ДІЛОВОГО ТУРИЗМУ .....   | 35 |
| 2.1. Оцінка стану розвитку ділового туризму в Україні.....                              | 35 |
| 2.2. Аналіз діяльності Асоціації ділового туризму України .....                         | 45 |
| 2.3. Дослідження проблем розвитку ділового туризму в м. Кам'янець-<br>Подільський ..... | 54 |
| 3. ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ДІЛОВОГО ТУРИЗМУ В КАМ'ЯНЦІ-<br>ПОДІЛЬСЬКОМУ .....              | 69 |
| ВИСНОВКИ.....   | 81 |
| СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....   | 84 |
| ДОДАТКИ.....  | 93 |

## ВСТУП

**Актуальність теми.** В даний час івент-туризм є однією із галузей світового господарства, які приносять стійкий дохід та інтенсивно розвиваються. Про це свідчить той факт, що в економічно розвинених країнах туризм забезпечує кожне десяте робоче місце, на його частку припадає 10% валового національного доходу і 9% капіталовкладень.

Інтенсивний розвиток ділових, культурних і наукових зв'язків між регіонами та країнами, загальний економічний розвиток, будівництво нових і модернізація існуючих підприємств у різних галузях економіки визначають важливість розвитку індустрії ділового туризму, з одного боку, і відсутність сезонного спаду як невід'ємна умова успішного бізнесу, з іншого. Це, у свою чергу, значно впливає на розвиток національної економіки та її інтеграцію у світовий ринок.

Вважається, що постійно зазнаючи структурних змін, івент-туризм (подієвий) у сучасному розумінні почав розвиватися в кінці 40-х рр. ХХ ст., коли стали здійснюватися перші регулярні авіарейси з Європи до США. Але його найбільш інтенсивний розвиток припадає на 80-ті рр. минулого століття, протягом яких була доведена прибутковість ділового туризму як різновиду івент-туризму. Вважається, що індустрія ділових зустрічей приносить, принаймні, великим містам, в 4 рази більше коштів, ніж організація будь-яких інших масових заходів. В економічно розвинених країнах діловий туризм за прибутковістю можна порівняти з нафтовим бізнесом.

Незважаючи на глобальну фінансово-економічну кризу, світова індустрія зустрічей продовжує розвиватися в більш ніж у 150 державах. До 2009 р. світовий ринок ділового туризму забезпечував щорічно більше 600 млн. ділових поїздок і майже 300 млрд. доларів фінансового обороту. На думку зарубіжних експертів, до 2020 р. кількість міжнародних ділових поїздок зросте в три рази до 1,8 млрд. на рік, надходження від туризму досягнуть 2,1 трлн, доларів США. При цьому дохід, отриманий від одного

туриста, в середньому складі 1 250 доларів (в даний час зарубіжний турист витрачає в поїздки близько 500 доларів).

Івент-туризм і його різновид – діловий туризм є не тільки перспективним і прибутковим видом туристичного бізнесу, але також характеризується високим і стабільним зростанням і відносною стійкістю до впливу економічних, політичних, кліматичних та інших факторів. Це свідчить про те, що діловий туризм сам по собі є ключовим елементом стимулювання зростання національної економіки. Як наслідок, економічна криза менше впливає на бізнес в діловому туризмі, так як феномен індустрії зустрічей полягає в тому, що розвиток будь-якої держави, так само як і будь-якого бізнесу, неможливий без активного обміну інформацією, оволодіння новими технологіями, підвищення кваліфікації на всіх рівнях ділової освіти, участі в міжнародних конгресах і виставках. Саме тому діловий туризм буде динамічно розвиватися в майбутньому.

Івент-туризм в Кам'янці-Подільському представлений різними міжнародними конференціями, форумами, які сприяють розвитку міжнародних контактів, зміцненню авторитету міста за кордоном, інтеграції міста у світовий простір. Залучення до проведення міжнародних заходів необхідно для підтримки економіки, культури, освіти, медицини. Тому діловий туризм є одним з значимих важелів економіки Кам'янця-Подільського.

Кам'янець-Подільський володіє величезним соціально-економічним потенціалом розвитку в якості центру ділового туризму. Цьому сприяють унікальні культурно-історичні характеристики Кам'янця, що дозволяють конкурувати не тільки на українському, але й світовому рівні. Однак для формування динамічних перспектив розвитку ділового туризму в місті варто визначити основні проблеми на шляху його розвитку та означити заходи щодо їх подолання.

Теоретичні та прикладні проблеми розвитку туризму, в тому числі івент-туризму, досліджені в роботах вітчизняних і зарубіжних вчених:

Андренко І. Б., Артемової О. М., Бабкіна О. В., Балабанова А. І., Балабанова І. Т., Вестерна Д. Волкової Л. А., Тутової Т. А., Зоріна І. В., Квартальнова В. А, Кирилова А. Т., Козлової В. А., Лойко О. Т., Олександрової А. Ю., Папиряна Г. А., Подчахи О. Ю., Смірнкової О. А., Стека Б., Титової Н. В. та ін. Незважаючи на значну роль івент-туризму в світових економічних і соціальних відносинах, проблемам організації ділового туризму в Україні приділяється недостатньо уваги, коло наукових пошуків досить вузьке і обмежене розглядом окремих вузьких завдань. У цьому зв'язку вивчення ділового туризму, як перспективного напрямку розвитку економіки міста, має важливе практичне значення і визначає актуальність обраної теми.

**Метою** роботи є дослідження теоретичного обґрунтування ділового туризму, визначення проблем та перспектив його розвитку в Кам'янці-Подільському.

Для досягнення поставленої мети були сформульовані і вирішені наступні **завдання**:

- досліджена характеристика сутності та складників ділового туризму;
- сформовані умови та чинники розвитку ділового туризму;
- проаналізовано іноземний досвід розвитку ділового туризму;
- проведена оцінка стану розвитку ділового туризму в Україні;
- досліджено діяльність Асоціації ділового туризму України;
- проаналізовано спеціалізовану інфраструктуру та виявлені проблеми розвитку ділового туризму м. Кам'янця-Подільського;
- визначені перспективи розвитку ділового туризму в Кам'янці-Подільському.

**Об'єктом** дослідження виступає діловий туризм.

**Предметом** дослідження є дослідження проблем та формування перспектив ділового туризму як одного із перспективних напрямків розвитку туризму в Кам'янці-Подільському.

**Теоретичною та методологічною основою** дослідження є: сучасна теорія

управління підприємствами в сфері туризму; праці вітчизняних і зарубіжних вчених, присвячені питанням розвитку ринку туристичних послуг, а також питань створення системи ефективного управління діловим туризмом.

У роботі використані статистичні дані, а також матеріали, отримані в результаті проведеного автором аналізу діяльності спеціалізованої інфраструктури ділового туризму.

У процесі дослідження були використані **методи** системного і предметно-логічного аналізу, синтезу, абстрагування, експертних оцінок, статистичні методи, спостереження, угруповання, економіко-математичного моделювання.

**Наукова новизна роботи** полягає в дослідженні проблематики та визначенні перспектив розвитку ділового туризму в Кам'янці-Подільському, як складової івент-туризму.

Основні наукові результати теоретичних і експериментальних досліджень, що визначають елементи наукової новизни, полягають в наступному:

1. Уточнено зміст поняття «діловий туризм», шляхом проведення аналізу визначень ділового туризму у вітчизняній і зарубіжній практиці.

2. Розроблено модель ділового туризму, що описує процеси взаємодій виробників і споживачів послуг ділового туризму і забезпечує розвиток організацій і підприємств інфраструктури ділового туризму.

Запропоновано класифікацію факторів розвитку ділового туризму, що ґрунтується на оцінці потенціалу соціально-економічного розвитку Кам'янця-Подільського, що включає: зовнішні фактори (політичні, економічні, соціальні, природно-кліматичні, культурно-історичні, демографічні, технологічні, екологічні) і внутрішні фактори (рівень соціально-економічного розвитку регіону, рівень розвитку матеріально-технічної бази, рівень професійної підготовки кадрів для індустрії ділового туризму та ін.).

4. Розроблено пропозиції щодо розвитку ділового туризму в Кам'янці-Подільському на основі кластерного підходу.

**Практична значимість результатів дослідження** полягає в тому, що робота була виконана на замовлення відділу гуманітарної політики Кам'янець-Подільської міської ради. Результати дослідження можуть бути використані регіональними органами управління сферою туризму з метою дослідження ринку туристських послуг у сегменті ділового туризму і розробки стратегічних рішень щодо його регулювання та розвитку.

**Апробація результатів дослідження.** Результати дослідження апробовано на пленарному засіданні членів «Асоціації міст України», що відбулось 24 квітня 2019 р. у Кам'янці-Подільському.

Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку літератури, додатків; містить 100 сторінок тексту, в тому числі 7 додатків. Бібліографічний список включає 101 найменування.

## ВИСНОВКИ

В роботі досліджена проблематика та визначенні перспектив розвитку ділового туризму як складової івент-туризму в Кам'янці-Подільському, що дає можливість зробити наступні висновки:

1. У процесі дослідження понятійного апарату ділового туризму виявлено наявність різних підходів до його визначення. На основі порівняльної оцінки ознак туризму та ділового туризму автором запропонована уточнена формулювання поняття ділового туризму і модель організації ділового туризму. Відзначивши відмінні організаційно-економічні властивості ділового туризму від традиційного туризму, запропоновано розглядати діловий туризм у вигляді процесу взаємодії виробника і споживача туристичного продукту (послуги) в тій чи іншій формі (під час зустрічі, конференції тощо) за межами основного місцезнаходження споживача туристичного продукту (послуги) протягом певного періоду часу. Виявлено, що даний вид туризму характеризується різними видами послуг (інформаційними, обслуговування, розміщення та ін.).

На основі теоретичних та методологічних узагальнень розроблено модель ділового туризму, що описує процеси взаємодії виробників і споживачів послуг ділового туризму і забезпечує розвиток організацій і підприємств інфраструктури ділового туризму.

2. Сформульовано умови та чинники ефективності розвитку ділового туризму. Укомплектовано класифікацію факторів, що впливають на розвиток ділового туризму, які засновані на дослідженні його соціально-економічного потенціалу. В роботі дана класифікація розподілу факторів за такими ознаками: зовнішні фактори (політичні, економічні, соціальні, природно-кліматичні, культурно-історичні, демографічні, технологічні, екологічні) і внутрішні фактори (рівень соціально-економічного розвитку регіону, концентрація іноземних інвестицій в регіоні, рівень розвитку матеріально-технічної бази, рівень професійної підготовки кадрів для індустрії ділового туризму та ін.). Визначено ступінь їх впливу на розвиток ділового туризму в



місті.

3. Досліджено іноземний досвід розвитку ринку ділового туризму. Було встановлено, що згідно з даними Міжнародної асоціації конгресів і конференцій (ICCA), традиційно провідними країнами за кількістю міжнародних конгресів є США та Німеччина, а лідируючими містами за кількістю великих міжнародних конгресів, проведених у 2017 р., були визнані Париж (139 конгресів), Відень (137 конгресів) та Барселона (135 конгресів). На жаль, Україна в цей список не потрапила. Лідируючі позиції по сумі інвестицій в діловий туризм займають США (38-39%) та Китай (20- 22%). В ході дослідження було виявлено особливу роль у розвитку ділового туризму Конвенцій – і Візит-бюро, які володіють повною інформацією про інфраструктуру ділового туризму.

4. Встановлено, що діловий туризм в Україні стає одним з найбільш перспективних. На основі аналізу даних офіційної статистики України кількість ділових туристів України впала в 2015 р. порівняно з 2014 р. майже в двічі, в 2016 р. порівняно з 2015 р. - ще у двічі, а в 2017 р. по відношенню до 2016 р. - майже у 3,5 рази. Причиною такої негативної динаміки перед усім є негативні політичні чинники. Найбільше ділових туристів в Україні прибували з таких країн як: Росія, Польща, Молдова, Туреччина, Білорусь, Угорщина та Німеччина. Але через нестабільну політичну ситуацію в країні, кількість ділових туристів за 2017 р. значно скоротилася, особливо з таких країн як: Угорщина, Німеччина та Польща. Охарактеризовано роль найважливішої складової інфраструктури ділового туризму – інфраструктури розміщення, основу матеріально-технічної бази якої складають заклади розміщення у великих адміністративних центрах (Київ, Харків, Дніпропетровськ, Одеса, Львів).

5. В ході роботи виявлено цілі та напрями функціонування Асоціації ділового туризму України, діяльність якої пов'язана з діловим туризмом та індустрією зустрічей. Місією спілки є об'єднати зусилля професіоналів індустрії ділового туризму та МІСЕ для створення умов ефективного розвитку

галузі в Україні.

6. На основі аналізу ресурсної бази ділового туризму міста Кам'янець-Подільський було виявлено 5 готелів, що готові до прийому ділових туристів. Це - «Клеопатра», «7 Днів», «Reikartz Кам'янець-Подільський», «Ксенія» та «Gala-hotel». Визначено основні перешкоди та недоліки у розвитку ділового туризму міста.

За результатами проведеного аналізу стану ділового туризму показали, що за своєю економічною природою бізнес-туризм вигідний Кам'янцю-Подільському, проте його розвитку і просуванню заважають невирішені проблеми організаційного, економічного, нормативно-правового, науково-технічного, виробничого та фінансового характеру, які потребують подальшого вирішення.

7. Для прогресивної та позитивної динаміки автором була розроблена концепція розвитку ділового туризму в Кам'янці-Подільському, що враховує тенденції і показники динаміки туризму в місті, метою якої є розвиток ринку ділового туризму в Кам'янці-Подільському, який буде задовольняти потреби українських та іноземних громадян в якісних ділових послугах.

В ході даного дослідження був запропонований кластерний підхід, що забезпечить комунікації між усіма підприємствами туріндустрії – від транспортних підприємств і міграції кадрів до організації заходів з обміну досвідом.

Подана модель розрахунку мультиплікатора, яка дозволить проводити розрахунок економічного впливу витрат ділових туристів в місті. Запропоновані напрямки перспективного розвитку ділового туризму в Кам'янці-Подільському, що дадуть значний поштовх розвитку ділового туризму та МІСЕ індустрії в місті.

## СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Папирян Г. А. Маркетинг в туризме / Г. А. Папирян. - М., 2000. - 412 с.
2. Зорин И. В. Энциклопедия туризма : справочник / И. В. Зорин, В. А. Квартальнов. -М. : Финансы и статистика, 2004. - 368 с.
3. Балабанов И. Т. Экономика туризма: учеб. пособ. / И. Т. Балабанов, А. И. Балабанов. - М. : Финансы и статистика, 2002. - 254 с.
4. Туризм как фактор регионального экономического развития в России. Проблемы измерения роли туризма в региональной экономике / Дж. Смит, А. А. Татаринцов, С. Л. Пошнапов, П. С. Трехлеб. - М. : Серга, 2002.- 164
5. Кириллов А. Т. Маркетинг в туризме : учеб, пособ. / А. Т. Кириллов, Л. А. Волкова. - СПб. : Изд-во СПбГУ, 1996. - 184 с.
6. Смирнова О. А. Территориальная структура делового туризма в мире [Электронный ресурс] / О. А. Смирнова. - Режим доступа : <http://diss.rsl.ru/diss/06/0288/060288034.pdf>. - Назва з екрану.
7. Лойко О. Т. Туризм и гостиничное хозяйство: учеб, пособ. / О. Т. Лойко. - Томск : Изд-во ТПУ, 2005. - 152 с.
8. Александрова А. Ю. Международный туризм: учебник / А. Ю. Александрова. - М. : Аспект Пресс, 2002. - 470 с.
9. Бабкин А. В. Специальные виды туризма / А. В. Бабкин. - Ростов-на-Дону : Феникс, 2008. - 252 с.
10. ГуговаТ. А. Деловой туризм: опыт Германии и России / Т. А. Гугова // Актуальные проблемы гуманитарных наук: Труды XI Междунар. науч.-практ. конфер. студ., аспирантов и молодых ученых. - Томск : Изд-во ТПУ, 2012. - С. 57-59.
11. Титова Н. В. Діловий туризм в Україні: основні проблеми розвитку та шляхи їхнього вирішення / Н. В. Титова // Економіка і менеджмент культури. - 2013. - № 1. - С. 67-74.
12. Артёмова Е. Н. Основы гостеприимства и туризма / Е. Н. Артёмова, В. А. Козлова. - Орёл : ОрёлГТУ, 2005. - 104 с.

13. Подчаха О. Ю. Перспективи розвитку ділового туризму в країнах Європи / О. Ю. Подчаха // Індустрія гостинності у країнах Європи : матер. III міжнар. наук.-практ. конфер., 4-6 грудня 2009 р. - Сімферополь : ВіТроПринт, 2009. - С. 51-53.

14. Енциклопедичний словник-довідник з туризму [Електронний ресурс]. Режим доступу: [http://leksika.com.ua/19470727/turizm/turizm\\_diloviy](http://leksika.com.ua/19470727/turizm/turizm_diloviy). - Назва з екрану.

15. Статут громадської спілки «Асоціація ділового туризму» [Електронний ресурс]. - Режим доступу: [http://www.mice.com.ua/files/Statut\\_VTAUkraine.pdf](http://www.mice.com.ua/files/Statut_VTAUkraine.pdf). - Назва з екрану.

16. Андренко И. Б. Классификация делового туризма / И. Б. Андренко // Коммунальное хозяйство городов. Серия: Экономические науки : науч.-техн. сбор. / Харьк. гос. акад. гор. хоз-ва; [редкол.: Пустовойтов В. П. (отв. ред.) и др.]. - Киев : Техника, 2003. - Вып. 50. - С. 222-226.

17. Андренко И. Б. Перспектива гостиниц Харьковского региона - ориентация на деловых туристов / И. Б. Андренко // Коммунальное хозяйство городов. Серия: Экономические науки : науч.-техн. сбор. / Харьк. гос. акад. гор. хоз-ва; [редкол.: Пустовойтов В. П. (отв. ред.) и др.]. - Киев : Техника,

18. Федорченко В. К. Теоретичні та методичні засади підготовки фахівців для сфери туризму / В. К. Федорченко. - Київ : Слово, 2004. - 471 с.

19. The Association Market Worldwide ICCA. - 2008. - 248 p.

20. Ушаков Д. С. Технологии выездного туризма : учеб, пособ. / Д. С. Ушаков. - 3-е изд., перераб. и доп. - Ростов-на-Дону : Март, 2010. - 446 с.

21. Серегин В. Г. Деловой туризм в системе туруслуг / В. Г. Серегин // Туризм: практика, проблемы, перспективы. - 2003. - № 6. - С. 20-26.

22. Tourism Management: Analysis, Behaviour and Strategy / edited by A. G. Woodside, D. Martin/ - CABI, 2008. - 528 p.

23. Державна служба статистики Україна [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua/>. - Назва з екрану.

24. Офіційний сайт Кам'янець-Подільської міської ради [Електронний

ресурс]. - Режим доступу : <http://kam-pod.gov.ua/novini/novini-storichnogo-muzeyu-zapovdnika/1875-persha-ugoda-schodo-rozvitku-dlovogo-turizmu.html>. -

Назва з екрану.

25. Кам'янець-Подільський державний історичний музей-заповідник [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://muzeum.in.ua/nash%D1%96-zaxodi/>. - Назва з екрану.

26. Готель «Клеопатра» [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://www.kleopatra-kr.com/uk/home.html>.-НаЗВа з екрану.

27. Еотель «7 днів» [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://www.7dniv.Ua/m/hotel-kamenec-podolskij/>.-НаЗВа з екрану.

28. Reikartz Кам'янець-Подільський [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://reikartz.com/uk/hotels/kamianets-podolsky/conference-service>. - Назва з екрану.

29. Еотельно-туристичний комплекс Ксенія [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://xenia.com.ua/>. - Назва з екрану.

30. Gala Hôtel [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://gala-hotel.com/Hotel.aspx?Type=servis&Lang=UA#/> - Назва з екрану.

31. Асоціація ділового туризму України: [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.mice.com.ua/>. - Назва з екрану.

32. Business Travel Association of Ukraine. Долгосрочная Стратегия Ассоциации Делового туризма Украины [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.mice.com.ua/files/dolgsrochnaya-strategiya-associacii-delovogo-turizma-ukrainy.pdf>. - Загл. с экрана.

33. Відділ розвитку туризму Міністерства економічного розвитку і торгівлі України [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://new.me.gov.ua/content/viddil-rozvitku-turizmu.html>.-НаЗВа з екрану.

34. Business Travel Association of Ukraine. Структура Ассоциации [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.mice.com.ua/index.php?Lev=corporate&Lang=rus>. - Загл. с экрана.

35. Business Travel Association of Ukraine. Партнеры [Електронний

ресурс]. - Режим доступу : <http://www.mice.com.ua/index.php?Lev=ukrpartners&Lang=rus>. - Загл. с екрана.

36. Business Travel Association of Ukraine. Члены Ассоциации [Електронний ресурс]. - Режим доступа : <http://www.mice.com.ua/index.php?Lev=members&Lang=rus>. - Загл. с екрана.

37. Гасиев М. Основы делового туризма и индустрии MICE в России и за рубежом: сравнение и тенденции / М. Еасиев. - М., 2004. - 145 с.

38. Квартальной В. А. Туризм : учебник / В. А. Квартальнов. - М. : Финансы и статистика, 2000. - 320 с.

39. Кузик С. П. Реографія туризму : навч. посіб. / С. П. Кузик. - Київ : Знання, 2011.-271 с.

40. Мальська М. П. Міжнародний туризм і сфера послуг : підручник / М. П. Мальська, Н. В. Антонюк, Н. М. Еанич. - Київ : Знання, 2008. - 661 с.

41. Мальська М. П. Основи туристичного бізнесу : навч. посіб. / М. П. Мальська, В. В. Худо, В. І. Ідибух. - Київ : Центр навчальної літератури,-2004. – 272с.

42. Нікітенко С. І. Діловий туризм в Україні: проблеми та перспективи розвитку / С. І. Нікітенко // Наукові праці. - Т. 52. - Вип. 39. - С. 139-143.

43. Організація готельного господарства : навч. посіб. / О. М. Головка та ін. - Київ : Кондор, 2012. - 338 с.

44. Кляп М. П. Сучасні різновиди туризму : навч. посіб. / М. П. Кляп, Ф. Ф. І Пандор. - Київ : Знання, 2011.- 334 с.

45. Федорченко В. К. Готельне господарство: основні показники, оцінка якості послуг : навч. посіб. / В. К. Федорченко, І. М. Мініч. - Київ : Логос, 1999. - 76 с.

46. Програма і робоча програма з навчальної дисципліни “Діловий туризм” (для студентів 5 курсу денної форми навчання спеціальностей “Готельне господарство” “Туризм” напряму підготовки 0504 “Туризм”) / уклад. І. Б. Андренко ; Харк. нац. акад. міськ. госп-ва. - Харків : ХНАМГ, 2009. - 44 с.

47. Браймер Р. А. Основы управления в индустрии гостеприимства / Р. А. Браймер. - М. : АспектПресс, 1995. - 383 с.
48. Зорин И. В. Туризм как вид деятельности / И. В. Зорин, Т. П. Каверина, В. А. Квартальное. - М. : Финансы и статистика, 2000. - 310 с.
49. Саак А. Э., Якименко М. В. Менеджмент в индустрии гостеприимства (гостиницы и рестораны) : учеб, пособ. / А. Э. Саак, М. В. Якименко. - СПб. : Питер, 2007. - 432 с.
50. Андренко И. Б. Особенности организации и развития инсентив-туризма [Текст] / И. Б. Андренко // Коммунальное хозяйство городов : науч.-техн. сбор. - Киев : Техніка, 2006. - Вып. 70. - С. 405-410. - (Серия «Экономические науки»). - [Электронный ресурс]. - Режим доступа: <http://eprints.ksame.kharkov.ua/1437/>. - Загл. с экрана.
51. Григорьев Н. Туризм, который пока не прижился в России / Н. Григорьев, В. Савельев // Турбизнес. - 1999. - № 7.
52. Инсентив-туризм - выгодный вид отдыха // Экономика и Время. - 1999.-№40 (277).
53. Папирян Г. Международные экономические отношения. Маркетинг в туризме / Г. Папирян. - М. : ФиС, 2001. - 160 с.
54. Шугаев М. Деловой туризм: сфера деловых интересов / М. Шугаев // Турбизнес. - 2006. - № 6. - С. 5-11.
55. Тимошенко Н. Л. Візити / Н. Л. Тимошенко // Політика і час. - 1998. -№ 10.-С. 61-65.
56. Большой глоссарий терминов международного туризма / под ред. М. Б. Биржакова, В. И. Никифорова. - СПб. : Изд. дом «Герда» ; Невский Фонд, 2002. - 704 с.
57. Гуменюк Б. Міжнародні конференції // Політика і час. - 1998. - № 8. - С. 52-56.
58. Анализ международных конгрессов, конференций (2007-2009 гг.). - СПб. : Комитет по внешним связям, 2009. - 186 с.
59. Башкеева А. В. В центре внимания - деловой туризм / В. Башкеева

// Турбизнес на Северо-Западе. - 2003. - № 5. - 78 с.

60. Биржаков М. Б. Теория и практика конгрессно-выставочного туризма / М. Б. Биржаков, Л. И. Иванова // Туристские фирмы. - 2004. - № 33 (1). — С. 110-131.

61. Булатова М. А. Гостиничный бизнес: учет и налоги / М. А. Булатова, И. В. Седова. - М. : Налог Инфо ; Статус-Кво 97, 2008. - 184 с.

62. Бутко И. И. Маркетинг в туризме : учеб, пособие / И. И. Бутко, А. А. Ситников, Е. А. Ситников. - М. : Дашков и Ко ; Наука-Спектр, 2009. - 416 с.

63. Ермакова С. Ю. Теория мультипликатора и мультипликационные эффекты в экономике [Электронный ресурс] : автореф. дисс. на соискание учёной степени канд. эконом, наук : 08.00.01 Экономическая теория / Ермакова Светлана Юрьевна - Режим доступа : [йр://eopotu-lib.com/teoriya-multiplikatora-i-multiplikatsionnye-effekty-v-ekonomike](http://eopotu-lib.com/teoriya-multiplikatora-i-multiplikatsionnye-effekty-v-ekonomike). - Загл. с экрана.

64. Александрова А. Ю. Структура туристского рынка / А. Ю. Александрова. - М. : Пресс-Соло, 2002. - 383 с. : ил.

65. Барчуков И. С. Методы научных исследований в туризме : учеб, пособ. / И. С. Барчуков. - М. : Академия, 2008. - 224 с.

66. Биржаков М. Б. Введение в туризм : учебник. - Изд. 9-е, пер. и доп. СПб. : Изд. дом «Герда», 2007. - 576 с.

67. Биржаков М. Б. К вопросу доходности туристской отрасли / М. Б. Биржаков // Туристские фирмы. - 2001. - № 23. - С. 38-45.

68. Большой глоссарий терминов международного туризма / под ред. М. Б. Биржакова, В. И. Никифорова. - 3-е изд., перераб. и доп. - СПб. ; М. : Невский Фонд ; Герда, 2006. - 936 с.

69. Боголюбов В. С. Экономика туризма : учеб, пособ. для студ. высш. учеб, заведений. - М. : Изд. центр «Академия», 2005. - 192 с.

70. Боголюбов В. С. Финансовый менеджмент в туризме и гостиничном хозяйстве / В. С. Боголюбов, С. А. Быстров. — М. : Академия, 2008. -400 с.

71. Быков В. Г. Глобализация мирового туризма и особенности его



развития в странах Западной Европы / В. Г. Быков, С. Н. Куликова. - М. : Финансы и статистика, 1991. - 286 с.

72. Власова И. Б. Основы туристской деятельности / И. Б. Власова, И. В. Зорин, Е. Н. Ильина. - М. : Финансы и статистика, 1992. - 287 с.

73. Воронова Е. Ю. Место и роль международного туризма в экономике стран Западной Европы / Е. Ю. Воронова. - М. : Финансы и статистика, 1992. - 314 с.

74. Вспомогательный счет туризма: рекомендуемая методическая основа. - Нью-Йорк : Изд. секция ООН, 2002. - 295 с.

75. Гаврильчак И. Н. Основные принципы организации и развития международного туризма / И. Н. Гаврильчак. - СПб. : Изд-во СПбГИСЭ, 2001. - 182 с.

76. Глухов В. В. Математические методы и модели для менеджмента : учеб, пособ. / В. В. Глухов, М. Д. Медников, С. Б. Коробко. - 3-е изд., стереотип. - СПб. : Лань, 2007. - 528 с. : ил.

77. Голубков Е. Л. Маркетинговые исследования: теория, методология и практика. - 2-е изд., перераб. и допол. - М. : Финпресс, 2000. - 274 с.

78. Гуляев В. Г. Туризм: экономика и социальное развитие / В. Г. Гуляев. - М. : Финансы и статистика, 2003. - 304 с.

79. Деловой туризм и индустрия МІСЕ в России и за рубежом: основы, понятия и тенденции (практический опыт) : сбор. науч. статей. - М. : Ассоциация Делового Туризма, 2004. - 187 с.

80. Драчева Е. Л. Экономика и организация туризма / Е. Л. Драчева, Ю. В. Забаев, Д. К. Исмаев. - М. : КноРус, 2005. - 576 с.

81. Енджейчик И. Современный туристский бизнес. Экстратегии в управлении фирмой / И. Енджейчик. - М. : Финансы и статистика, 2003. - С. 318.

82. Жукова М. А. Индустрия туризма: менеджмент организации / М. А. Жукова. - М. : Финансы и статистика, 2002. - 284 с.

83. Жукова М. А. Менеджмент в туристском бизнесе : учеб, пособ. - М.

: КноРус, 2010.- 192 с.

84. Замедлина Е. А. Экономика отрасли: туризм : учеб, пособ. / Е. А. Замедлина, О. Н. Козырева. - М. : Альфа-М ; Инфра-М, 2009. - 205 с.

85. Ильина Е. Н. Туроперейтинг: организация деятельности : учебник. - М. : Финансы и статистика, 2000. - 256 с.

86. Проблемы и перспективы развития конгрессно-выставочной деятельности в СанктПетербурге / Г. А. Карпова, Л. И. Иванова, О. Н. Кашина и др. // Туристские фирмы. - 2004. - № 33 (1). - С. 70-78.

87. Крутик А. Б. Экономика и предпринимательство в социально-культурном сервисе и туризме / А. Б. Крутик, М. В. Решетова. - М. : Академия, 2007. - 224 с.

88. Клейнер Г. Б. Формирование стратегии функционирования инновационно-промышленных кластеров / Г. Б. Клейнер, Р. М. Качалов, Н. Б. Нагрудная. - М. : ЦЭМИ РАН, 2007. - 232 с.

89. Кусков А. С. Туристский бизнес : словарь-справочник / А. С. Кусков, Ю. А. Джаладян. - М. : Форум, 2010.-384 с.

90. Кусков А. С. Туроперейтинг / А. С. Кусков, В. Л. Голубева. - М. : Форум, 2009. - 400 с.

91. Лесник А. Л., Корпоративное бизнеспланирование в гостиничной индустрии / А. Л. Лесник, А. В. Чернышев. - М. : Интел универсал, 2000. - 184 с.

92. Морозов В. А. Взаимодействие туризма со смежными отраслями в национальной экономике / В. А. Морозов. - М. : ТЕИС, 2004. - 192 с.

93. Моисеева Н. К. Маркетинг и турбизнес : учебник / Н. К. Моисеева. - М. : Финансы и статистика, 2009. - 496 с. : ил.

94. Новиков В. С. Инновации в туризме : учеб, пособ. для студ. высш. учеб, заведений / В. С. Новиков. - М. : Изд. центр «Академия», 2007. - 208 с.

95. Организация и управление гостиничным бизнесом : учебник / под ред. А. Л. Лешко, А. В. Чернышева. - М. : Изд. дом «Альпина», 2001. - 215 с.

96. Организация международного туризма : учеб, пособ. / под ред. А.

А. Скамницкого. - М. : Гардарики, 2008. - 250 с.

97. Осадин Б. А. Деловой туризм в России / Б. А. Осадин // Туризм: практика, проблемы, перспективы. - 2002. - № 4. - С. 8-16.

98. Саак А. Э. Менеджмент в социальнокультурном сервисе и туризме : учеб, пособ. / А. Э. Саак, Ю. А. Пшеничных. - СПб : Питер, 2007. - 512 с.

99. Сенин В. С. Гостиничный бизнес: классификация гостиниц и других средств размещения : учеб, пособ. / В. С. Сенин, А. В. Денисенко. - М. : Финансы и статистика, 2008. - 144 с.

100. Сервис и туризм : словарь-справочник / под ред. Ю. И. Свириденко, О. Я Гойхмана. - М. : Альфа-М, 2008. - 432 с.

101. Севастьянов Д. В. Основы страноведения и международного туризма: учеб, пособ / Д. В. Севастьянов. - М. : Академия, 2008. - 256 с.